

Krajský úřad Ústeckého kraje

Velká Hradební 3118/48, 400 02 Ústí nad Labem
Odbor životního prostředí a zemědělství

dle rozdělovníku

Datum: 20. 4. 2021
Spisová značka: KUUK/052822/2021/Růz-2421
Jednací číslo: KUUK/052822/2021
Vyřizuje / linka: jandova.j@kr-ustecky.cz

Informace k možnosti aplikace rodenticidů Stutox II a Ratron GW v jarním období 2021 (duben - červenec 2021) ve vztahu ke zvláště chráněným druhům v Ústeckém kraji

---

V návaznosti na aktuálně platná nařízení Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského č.j. UKZUZ 062248/2021, 062256/2021 a 062261/2021 ze dne 9. 4. 2021, kterými UKZUZ za stanovených podmínek povolil aplikaci přípravků Stutox II a Ratron GW ve zvýšených dávkách do nor, případně i rozhozem na povrch terénu, krajský úřad provedl revizi aktuálních dat o výskytu zvláště chráněných druhů, jejichž populace by mohly být aplikací těchto rodenticidů ohroženy.

Primární otravou, tedy úhynem po požití granulí rodenticidů, jsou přímo ohroženy druhy sysel obecný (kriticky ohrožený druh) a křeček polní (silně ohrožený druh). Sekundární otravou, tedy úhynem po konzumaci otrávených hrabošů, jsou ohroženi predátoři, kteří se zaměřují na lov hrabošů, nebo mrchožrouti. Ze širokého spektra těchto druhů krajský úřad za nejohroženější považuje dva druhy sov, a to sýčka obecného a sovu pálenou (oba druhy jsou silně ohrožené), u kterých i úhyn pouhých několika jedinců může vzhledem k jejich nízké početnosti negativně ovlivnit celou zbývající populaci.

Krajský úřad zveřejňuje mapu vymezených oblastí potvrzeného výskytu těchto zvláště chráněných druhů.

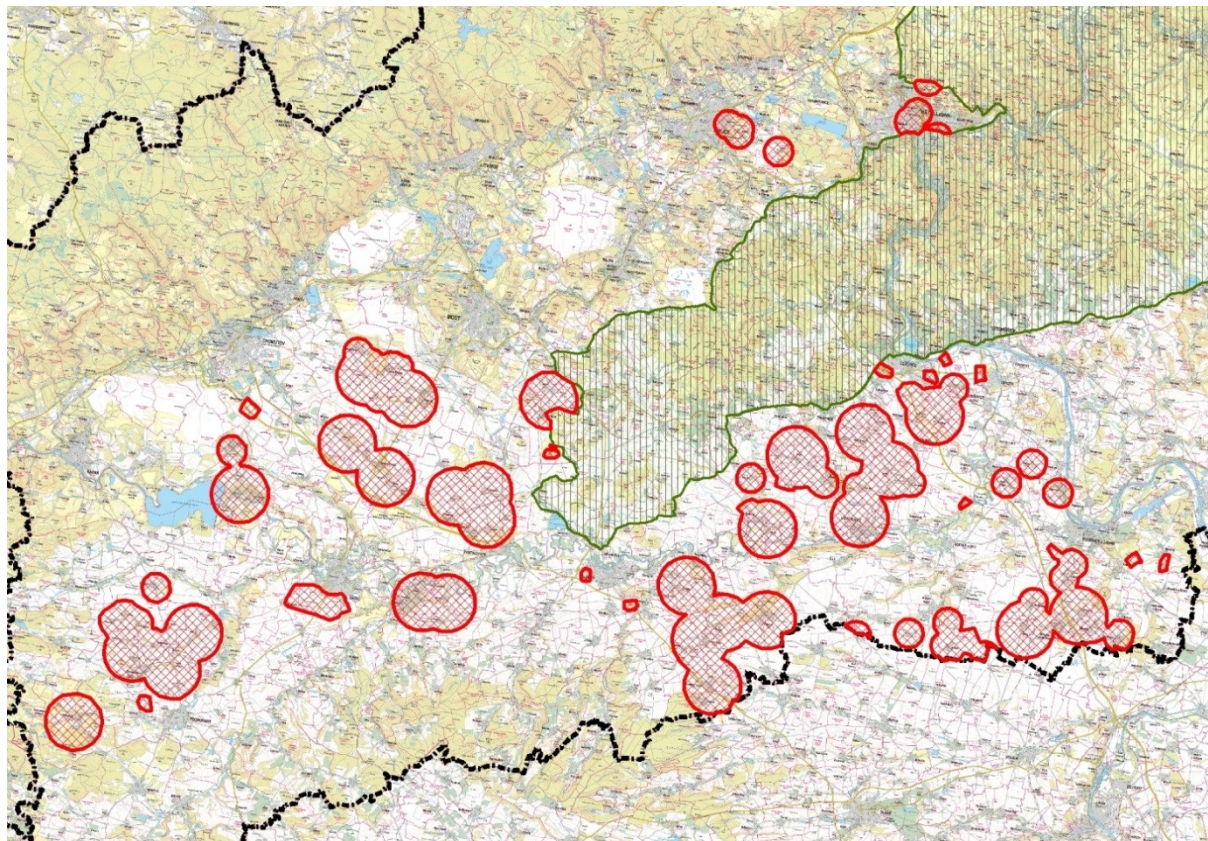
Ve vymezených oblastech výskytu sysla obecného, křečka polního, sýčka obecného a sovy pálené aplikace rodenticidu ohrožuje populace těchto zvláště chráněných druhů a je tedy zakázána dle § 50 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Vlastníci nebo nájemci pozemků, kteří jsou tímto omezeni ve svém hospodaření, podle § 58 zákona o ochraně přírody a krajiny **mají nárok na náhradu újmy**, která jim v důsledku tohoto omezení vznikne. Náhradu újmy poskytuje Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, žádost o náhradu újmy je potřeba podat nejpozději do 3 měsíců od skončení kalendářního roku, v němž újma vznikla.

Mapa oblastí s omezením použití rodenticidů:

červené plochy: oblasti potvrzeného výskytu sysla obecného, křečka polního, sýčka obecného a sovy pálené, vyloučena jakákoliv aplikace rodenticidu

zelená plocha: území chráněné krajinné oblasti České středohoří, možnost aplikace rodenticidů je nutné projednat se Správou CHKO v Litoměřicích

V příloze tohoto oznámení jsou mapy v podrobnějším měřítku.

Pokud některý pozemek spadá do vymezené oblasti pouze částí, vzniká nárok na náhradu újmy pro celý tento pozemek, pokud na něm vůbec nebude aplikován rodenticid.

Pro upřesnění konkrétního průběhu hranic v určité oblasti se prosím obraťte e-mailem na adresu jandova.j@kr-ustecky.cz

Pro další informace k náhradám újmy prosím kontaktujte Agenturu ochrany přírody a krajiny ČR, pracoviště v Litoměřicích: ceske.stredohori@nature.cz

Odůvodnění

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (UKZUZ) v rámci svého kontinuálního monitoringu zaznamenal v některých oblastech vysoké stavy hrabošů. Pro zmírnění jimi způsobených hospodářských škod proto dne 9. 4. 2021 vydal nařízení č.j. UKZUZ 062248/2021, 062256/2021 a 062261/2021, kterými povolil aplikaci přípravků Stutox II a Ratron GW ve zvýšených dávkách až 10 kg/ha do nor, případně i rozhozem na povrch terénu. Rodenticidy Stutox II a Ratron GW obsahují účinnou látku fosfid zinečnatý, který se v trávícím ústrojí hrabošů mění na jedovatý plyn fosfan. Po požití rodenticidu nastává u hrabošů smrt za zhruba 3 – 5 hodin [1]. Hraboš polní je druh s častou povrchovou aktivitou, jeho vstupy do nor jsou propojeny chodníky, po kterých se pohybuje za účelem získání potravy, vyloučení trusu a moči a pachového označení teritoria. Vzhledem k této povrchové aktivitě a současné vysoké populační hustotě hrabošů tak ani v případě aplikace rodenticidu do nor nelze předpokládat, že všichni jedinci, kteří rodenticid pozrou, uhynou v norách.

Naopak reálně hrozí, že se i na povrchu budou pohybovat hraboši, kteří pozřeli granule rodenticidu a někteří na povrchu půdy i uhynou. Tuto možnost předpokládá i ÚKZUZ, když v uvedených nařízeních ukládá povinnost sběru uhynulých hrabošů z ošetřených pozemků, a to i v případě aplikace do nor. Zároveň nařízení UKZUZ obsahují v čl. 4 upozornění, že aplikace rodenticidů nemůže být prováděna, pokud by byla v rozporu se zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Již při vydání uvedených nařízení tedy UKZUZ připustil, že jejich realizace může být ve střetu s ustanoveními tohoto zákona. Na možnost otrav, a to zejména sekundárních otrav u čápů, volavek a sov, upozorňuje také Ústav biologie obratlovců AV ČR, který vyvinul přípravek Stutox [2].

Krajský úřad posoudil rizika aplikace rodenticidů z hlediska možného ohrožení zvláště chráněných druhů. Za nejohroženější druhy, u kterých by mohlo dojít k otravám jedinců i ovlivnění na úrovni celé jejich populace, považuje druhy sysel obecný (kriticky ohrožený druh), křeček polní, sýček obecný a sova pálená (silně ohrožené druhy).

Sysel obecný je středně velký hlodavec čeledi veverkovitých s délkou těla 18 - 24 cm, průměrná hmotnost dospělých syslů je kolem 300 g. Sysel žije pospolitě v koloniích. Je to druh s denní aktivitou, buduje si síť nor, spojenou na povrchu chodníčky. Zimu přečkává ve stavu zimního spánku, který může začít již v srpnu. Na jaře se probouzí během března až začátkem dubna. Živí se převážně rostlinnou stravou, s podílem živočišné složky v podobě hmyzu. Jedná se o druh původně vázaný na stepní prostředí, které vlivem změn způsobu zemědělského hospodaření a využívání ploch značně ustoupilo. V současné době je převážná většina kolonií vázána na náhradní plochy, pravidelně kosené s dlouhodobě nízkým travním porostem o výšce do 15 cm, jako jsou letiště, tábořiště či golfové hřiště. V Ústeckém kraji se vyskytují malé populace na Roudnickém letišti, v přírodní rezervaci Písečný vrch a v blízkých lokalitách v CHKO České středohoří. Vzhledem k nízké početnosti, která je na hranici vyhynutí, jsou tyto populace posilovány vypouštěním odchovaných jedinců. Pro tento druh byl v roce 2008 vyhlášen záchranný program.

Křeček polní je zavalitý hlodavec s délkou těla cca 22 – 34 cm, hmotnost dospělých křečků dosahuje 150 – 600 g. Křeček je aktivní především večer a v noci. Obývá spletné podzemní nory, ve kterých si tvoří zásoby potravy pro přečkání zimy. Na zimu upadá do zimního spánku, občas se však probouzí a doplňuje si energii z nashromážděných zásob. Na jaře opouští noru obvykle v březnu, na přelomu dubna a května nastává období rozmnožování, které trvá až do srpna. V jednom roce může samice odchovat 2 – 3 vrhy. Živí se převážně zelenými částmi rostlin, ale i semeny a podzemními částmi, na zimu si dělá zásoby obilí a semen. Křeček původně obýval stepi a lesostepi, k jeho plošnému šíření došlo v souvislosti s příchodem zemědělství. Při přemnožení byl v minulosti křeček polním škůdcem a byl všelijak huben. V 70. a 80. letech minulého století se jeho početnost rapidně snížila, z některých oblastí zcela vymizel. Dnes se hojněji vyskytuje v nížinách u velkých řek (Polabí, jižní Morava), v otevřené kulturní krajině nížin, v místech hlubokého půdního horizontu, na menších půdních celcích s dostupností různých plodin, často se zastoupením vegetace ruderalního typu, např. okraje polí, meze, neobhospodařované plochy. Často se vyskytuje na okrajích obcí a měst. Křeček polní je chráněn v kategorii silně ohrožený, je také předmětem ochrany podle práva Evropských společenství.

Vzhledem ke svým potravním nárokům, které jsou podobné jako u hrabošů, jsou sysel obecný i křeček polní ohroženi primární otravou po konzumaci granulí rodenticidu. Z tohoto důvodu je potřeba vyloučit aplikaci rodenticidů v místech jejich potvrzeného výskytu. Krajský úřad vycházel z dat Nálezové databáze ochrany přírody o potvrzeném výskytu od roku 2015. Jelikož oba druhy mají podstatně větší tělní rozměry a hmotnost, než hraboš polní, k úhynu dospělého jedince by bylo patrně potřeba požití alespoň 5 granulí (uvádí se smrtelná dávka 1 granule na 30 g tělesné hmotnosti [1]). Protože lze považovat za nepravděpodobné, že by křeček nebo sysel vyhledával a konzumoval větší množství granulí ve větší vzdálenosti od svých domovských okrsků, nebyly do jeho areálu zahrnuty vzdálenější plochy, kromě samotného místa potvrzeného výskytu křečků a bezprostředně sousedících půdních bloků. Výskyt křečka polního se často překrývá s výskytem sýčka obecného a sovy pálené, pouze

na několika místech na Lovosicku a Žatecku byly vymezeny samostatné oblasti výskytu křečka polního.

V podzimním období 2020 nebyly vymezeny oblasti výskytu sysla obecného a křečka polního, protože v období od září se oba druhy obvykle již uchylují k zimnímu spánku a riziko jejich otravy bylo tedy minimální.

Sýček obecný je zvláště chráněná sova, chráněná v kategorii silně ohrožené. Ve střední Evropě sýček obecný osídluje otevřenou a pestrou zemědělskou krajinu v nižších polohách. Ještě v průběhu 20. století byla tato sova poměrně hojná a hnízdila nejčastěji v dutinách stromů. V současnosti hnízdí výhradně v lidských sídlech v různých otvorech na budovách, zejména v zemědělských areálech, ale i ve městech, využívá také speciální budky. Sýčci vytváří dlouhodobé páry a jsou celoročně věrni svému domovskému okrsku. Hnízdění začíná v dubnu či květnu, mláďata zůstávají v okrsku rodičů do počátku podzimu, poté v okolí hledají vlastní teritoria. Potrava sýčků se skládá z drobných savců (např. hraboš polní, myšice křovinná, myš domácí), hmyzu (např. kobyly, sarančata, škvoři, střevlíci, chrousti), menších ptáků i žíhal. Drobní savci tvoří stěžejní část (až 80%) potravy sýčků. Sýček není dobrý letec, potravu loví převážně v blízkosti svého hnízdiště, maximálně do vzdálenosti cca 1 km. Jako každý predátor se tato sova orientuje na nejdostupnější kořist, kterou jsou v této době právě hraboši polní. Dříve plošný výskyt této drobné sovy se rozpadl na izolované ostrůvky a jediná početnější populace se dnes nachází v severozápadních Čechách. Početnost sýčků na území celé České republiky je dnes odhadována na pouhých 100 – 130 párů, přičemž v Ústeckém a Středočeském kraji se nachází až 80 % všech jedinců. Pro sýčka obecného byl vzhledem k vysokému stupni jeho ohrožení v srpnu 2020 Ministerstvem životního prostředí schválen záchranný program [4].

Také sova pálená patří mezi druhy zvláště chráněné v kategorii silně ohrožené. I když je rozšířena kosmopolitně (vyskytuje se téměř na všech kontinentech), početnost jejích populací dlouhodobě klesá. Hlavní příčinou úbytku sovy pálené jsou výrazné změny v kulturní zemědělské krajině, vedoucí k nedostatku vhodných hnízdišť a potravy. Zatímco v minulosti obývala sova pálená dutiny stromů a skal, postupně si na území Evropy oblíbila člověkem vytvořené stavby. Ještě před několika desítkami let druh nejčastěji k hnízdění využíval sakrální stavby, v poslední době drtivá většina hnízdních párů využívá instalované budky v zemědělských objektech (stodoly, farmy, sklady). Od 90. let 20. stol. byly proto instalovány budky různých typů do hospodářských objektů, které sovy pravidelně obsazují. Potravu sovy pálené tvoří především drobní savci, v podmínkách střední Evropy je pak její nejoblíbenější kořistí hraboš polní. Celková početnost sovy pálené na území ČR se těžko odhaduje a podléhá výkyvům, v závislosti na gradacích hrabošů. V posledních letech je udávána cca v rozmezí 150-450 hnízdních párů [5]. Sova pálená dle informací poskytnutých příslušnými specialisty při krmení mláďat létá za potravou převážně do vzdálenosti cca 2 km, záleží však na množství dostupné potravy a počtu mláďat. Nicméně lze konstatovat, že největší riziko možné sekundární otravy sov pálených či jejich mláďat bude přibližně v kruhu o poloměru 2 km od obsazeného hnízdiště. Na základě těchto informací krajský úřad považuje území do vzdálenosti 2 km od potvrzeného hnízdiště sovy pálené v posledních dvou letech za lovecké teritorium a biotop sovy pálené.

Sýčci i sovy pálené polykají hraboše vcelku, tedy včetně žaludku, ve kterém mohou být zbytky nerozložené nástrahy. Jsou tedy ohroženi sekundární otravou rodenticidy Stutox II nebo Ratron GW, pokud by byly aplikovány v jejich loveckém teritoriu. Z výše uvedeného vyplývá, že v době hnízdění, tedy v období duben – červenec, ve vzdálenosti do 1 km od hnízdiště sýčka obecného a ve vzdálenosti do 2 km od hnízdiště sovy pálené je jakákoliv aplikace rodenticidu, a to jak rozhozem na povrch terénu, tak do nor, zásahem do biotopu těchto zvláště chráněných druhů s rizikem sekundární otravy a možností úhynu jedinců.

Krajský úřad při stanovení areálů sýčka obecného a sovy pálené vycházel z aktuálních výsledků monitoringu v březnu – dubnu roku 2021, s přihlédnutím k obsazeným teritoriím v roce 2020. Podle těchto aktuálních údajů tedy bylo možné pro období hnízdění upřesnit areál výskytu sov a zúžit jej na okolí obsazených hnízd.

Podzimní rozletové zóny

Na podzim 2020 krajský úřad zveřejnil oblasti výskytu sýčka a sovy pálené (dne 21. 9. 2020 pod č.j. KUUK/144436/2020). V těchto oblastech nebyla povolena žádná aplikace rodenticidů, a to ani do nor. Oblasti byly vymezené Agenturou ochrany přírody a krajiny a zahrnovaly i rozletové zóny, ve kterých se předpokládal rozptýl mladých jedinců, kteří si hledají svá nová teritoria po vyvedení z hnízd v roce 2020. V jarním období roku 2021 probíhal intenzivní monitoring obsazených teritorií sov. Podle aktuálních údajů pak bylo možné pro období hnízdění upřesnit areál výskytu sov a zúžit jej pouze na okolí obsazených hnízd, protože v době hnízdění tyto sovy loví potravu pouze v okolí hnízdiště, doletová vzdálenost je zpravidla do vzdálenosti do 1 km v případě sýčka a do 2 km v případě sovy pálené. Možnost aplikace rodenticidů v rozletových zónách je časově omezena pouze na dobu hnízdění a odchovu mláďat, tedy do 1. 8. 2021. V období po tomto datu se začnou mladí jedinci sov osamostatňovat a rozlétat do širšího okolí, po tomto datu je tedy vysoká pravděpodobnost výskytu sýčků a sov pálených i v rozletových zónách a z důvodu jejich ochrany opět nebude možná aplikace rodenticidů ani v rozletových zónách, obdobně jako v podzimním období roku 2020. Rozletové zóny sov budou stanoveny Agenturou ochrany přírody a krajiny.

Zemědělci, kteří byli v podzimním období roku 2020 omezeni při aplikaci rodenticidů v rozletových zónách a vznikla jim škoda na ozimech nebo trvalých kulturách, mají bez ohledu na aktuální zúžené mapové vymezení i nadále nárok na náhradu újmy, která jim tím vznikla.

Upozornění, další povinnosti

Krajský úřad upozorňuje, že tímto zveřejněným mapovým podkladem jsou vymezeny oblasti, ve kterých vzhledem ke známému výskytu vyjmenovaných zvláště chráněných druhů v návaznosti na § 50 zákona o ochraně přírody a krajiny vzniká zákonné omezení aplikace rodenticidů a současně nárok na náhradu újmy dle § 58 tohoto zákona. Tímto nejsou dotčeny další povinnosti dle zákona o ochraně přírody a krajiny, tedy například zákaz škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje dalších zvláště chráněných druhů, které nejsou tímto vymezením zachyceny, nebo ochrana těchto zvláště chráněných druhů na nově zjištěných lokalitách výskytu. Dále upozorňujeme na ustanovení § 5 zákona o ochraně přírody a krajiny, podle kterého platí při zemědělském hospodaření povinnost dostupnými prostředky zabránit nežádoucím úhynům necílových druhů, a to i druhů, které nejsou zvláště chráněny.

RNDr. Tomáš Burian

vedoucí oddělení životního prostředí

Zdroje informací

- [1] informace Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského (UKZUZ) k ochraně proti škodlivým organismům – hraboši polnímu, včetně seznamu okresů ohrožených kalamiťným výskytem hraboše polního, dostupné online: <http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/skodlive-organismy/hrabos-2020/hrabos-polni.html>
- [2] informace Ústavu biologie obratlovců k populačním cyklům hraboše polního a použití rodenticidu Stutox II, dostupné online: <https://www.ivb.cz/aktuality/tz-cykly-hraboše-polního/> , <https://www.ivb.cz/aktuality/tz-pouziti-rodenticidu-stutox-ii-v-souvislosti-s-premnozenim-hraboše-polního/>
- [3] údaje Nálezové databáze ochrany přírody AOPK ČR od roku 2015 a dalších odborných institucí o výskytu křečka polního, sysla obecného, sýčka obecného a sovy pálené;
- [4] Záchranný program pro sýčka obecného v České republice, schválený Ministerstvem životního prostředí dne 20. 8. 2020, dostupné online: <https://www.zachranneprogramy.cz/sycek-obecný/>
- [5] Sova pálená, vydavatel Tyto, spolek pro ochranu přírody a krajiny, autor Karel Poprach, dostupné online: <http://www.tyto.cz/index.php/nase-prace/publikace>

Příloha:

Podrobnější mapové zákresy oblastí:

1. Ústí nad Labem, Teplice
2. Most
3. Chomutov
4. Podbořany
5. Žatec, Postoloprty
6. Louny
7. Libochovice
8. Lovosice
9. Roudnice nad Labem

Rozdělovník:

Zveřejněno na úřední desce a webových stránkách Ústeckého kraje

Zasláno na vědomí: (DS)

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Česká inspekce životního prostředí

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

Ministerstvo životního prostředí, odbor druhové ochrany

Asociace soukromého zemědělství ČR

Krajská agrární komora Ústeckého kraje

Zemědělský svaz České republiky

Českomoravský svaz zemědělských podnikatelů